

3. Iavorskal, O. (2016). Upravlinnia mainovymy pravamy subiektiv avtorskoho prava i sumizhnykh prav. [Management of property rights of subjects of copyright and related rights]. *Pidpriumystvo, gospodarstvo i pravo*, 7. Retrieved from: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/07/5.pdf> [in Ukrainian].
4. Bernska konventsiiia pro okhoronu literaturnykh i khudozhnykh tvoriv: Paryzkyi Akt vid 24 lypnia 1971 roku. (1971). [Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy Pro avtorske pravo i sumizhni prava № 3792-XII. [On copyright and related rights: Law of Ukraine of 23.12.1993 № 3792-XII]. (1993, December 23). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> [in Ukrainian].
6. Postanova Plenumu VHS Ukrainy Pro deiaki pytannia praktyky vyryshennia sporiv, poviazanykhi z zakhystom prav intelektualnoi vlasnosti. [On some issues of dispute resolution practice related to the protection of intellectual property rights: Resolution of the Plenum of the HCV]. (2012). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12#Text> [in Ukrainian].
7. Ofitsiyni web-portal Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho gospodarstva Ukrainy. [Official web portal of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine]. Retrieved from: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=2e29db4f-7ddf-49bc-bc06-608a149d0d69&title=KolektivneUpravlinniaUSferiAvtorskogoPravaISumizhnykhPrav> [in Ukrainian].
8. Derzhavne pidpriemstvo «Ukrainske ahentstvo z avtorskykh ta sumizhnykh prav». [State Enterprise "Ukrainian Agency for Copyright and Related Rights"]. Retrieved from: <http://i-pro.kiev.ua/content/ukrayinske-agentstvo-z-avtorskykh-ta-sumizhnykh-prav> [in Ukrainian].
9. Ukrainskyi muzychnyi alians. [Ukrainian Music Alliance]. Retrieved from: <http://uma.in.ua/page/main.html> [in Ukrainian].
10. Zakon Ukrainy Pro efektyvne upravlinnia mainovymy pravamy pravovlasnykiv u sferi avtorskoho prava i (abo) sumizhnykh prav № 2415-VIII. [Law of Ukraine On effective management of property rights of copyright holders in the field of copyright and (or) related rights]. (2018, May 15). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2415-19#Text> [in Ukrainian].
11. Veres, I. (2015). Orhanizatsiia kolektyvnoho upravlinnia mainovymy avtorskymy ta (abo) sumizhnykhy pravamy. [Organization of collective management of property copyrights and (or) related rights]. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Chkup_2015_4_50.pdf [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 24.10.2020

УДК 347.45/.47: 342.951:351.82

Шутяк Дмитро Сергійович,
головний державний інспектор
відділу дистанційного супроводження спецпідготовки
департаменту спеціалізованої підготовки та кінологічного забезпечення
Держмитслужби

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ПРИРОДА МИТНИХ БРОКЕРСЬКИХ ПОСЛУГ

В статті досліджують особливості цивільно-правової природи митних брокерських послуг. Визначено особливості митних послуг через призму їх широко і вузького змісту, де вузький сенс досліджуваного поняття має містити власне специфіку митної послуги як договірних відносин, що виникають між митними посередниками та учасниками власниками (володільцями) товару, що перетинає кордон.

Зроблено висновок, що діяльність митних брокерів спрощує діяльність учасників такої діяльності шляхом вирішення таких важливих питань, як класифікація товарів, здійснення операцій з товарами, що підпадають під заборони та/або обмеження.

У статті на підставі аналізу поняття митного брокера, умов включення в реєстр і видових специфікацій його діяльності визначено основні статутні права і обов'язки митного брокера. Такі права та обов'язки обумовлені його основним призначенням здійснювати від імені та за дорученням декларанта або інших заінтересованих осіб (власників чи володільців товару) митні операції і зумовлює його посередницьке положення між декларантом або іншою заінтересованою особою, з одного боку, і митними органами, з іншого.

Автором встановлено, що оскільки відносини митного брокера з декларантом або іншою заінтересованою особою будуються на договірній підставі, саме завдяки договірним засадам, як певному юридичному факту, митний брокер стає суб'єктом конкретних митних правовідносин.

У митній справі часто використовуються такі договори, як: договір комісії, договір доручення, агентський договір і багато інших. Таким чином, у митних правовідносинах зберігаються ті ж правові статуси сторін, що і в цивільних правовідносинах, лише сторонами виступають митний посередник і інша заінтересована особа.

Автор доводить те, що договірна конструкція відносин між митним брокером та декларантом не має поіменованого аналогу та заснована на публічних відносинах із митних процедур, не означає, що такі відносини є публічними і не можуть опосередковуватись приватно-правовими конструкціями. Мова має йти про специфічну конструкцію цивільно-правового договору, що регулює цивільні відносини між декларантом та митним брокером в сфері надання послуг з проходження митних процедур.

Ключові слова: митне посередництво, митний брокер, договір про надання послуг, договір доручення, зовнішньоекономічна діяльність.

Shutyak D. CIVIL LEGAL NATURE OF CUSTOMS BROKERAGE SERVICES

In the article the author explores the peculiarities of the civil nature of customs brokerage services. The author defines the features of customs services through the prism of their broad and narrow content, where the narrow meaning of the concept should contain the specifics of customs services as a contractual relationship between customs intermediaries and participants owners (owners) of goods crossing the border.

The author concludes that the activities of customs brokers simplify the activities of participants in such activities by addressing such important issues as the classification of goods, transactions with goods that are subject to prohibitions and / or restrictions. In the article on the basis of the analysis of the concept of the customs broker, conditions of inclusion in the register and specific specifications of its activity the author defines the basic statutory rights and duties of the customs broker. Such rights and obligations are conditioned by its main purpose to carry out customs operations on behalf and on behalf of the declarant or other interested persons (owners or possessors of goods) and determines its intermediary position between the declarant or other interested person, on the one hand, and customs authorities. another.

The author found that because the customs broker's relationship with the declarant or other interested person is based on a contractual basis, it is due to the contractual basis, as a certain legal fact, the customs broker becomes the subject of specific customs relations. In customs, such agreements are often used as: commission agreement, power of attorney agreement, agency agreement and many others. Thus, in customs legal relations the same legal statuses of the parties, as in civil legal relations remain, only the parties are the customs intermediary and other interested person.

The author argues that the contractual structure of the relationship between the customs broker and the declarant has no named analogue and is based on public relations in customs procedures, does not mean that such relations are public and can not be mediated by private law structures. It should be a specific construction of a civil law agreement governing civil relations between the declarant and the customs broker in the field of customs services.

Key words: customs brokerage, customs broker, service agreement, power of attorney agreement, foreign economic activity.

Постановка проблеми. Сучасні умови міжнародних інтеграційних процесів вимагають розширення спектру та обсягів здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Така специфіка сучасного ринку вимагає не лише знання особливостей його функціонування, але й ефективного проходження товарів через митні кордони країн. В окремих випадках затримки при проходженні митного контролю продукцією можуть призводити до втрати прибутків як продавців, так і покупців, зважаючи на те, що товар може втрачати свої фізичні якості, набувати вартості, що не відповідає закладеній у договір ціні. Для швидкого та ефективного проходження таких процедур важливе значення набувають митні брокерські послуги. Зважаючи на динамічність митного законодавства та швидкість темпів зовнішньоекономічної діяльності, діяльність митних брокерів спрощує діяльність учасників такої діяльності шляхом вирішення таких важливих питань, як класифікація товарів, здійснення операцій з товарами, що підпадають під заборони та/або обмеження тощо. Однак важливого значення в цьому контексті набувають договірні відносини між власниками та/або володільцями товару, що підлягає митним процедурам, оскільки на сьогодні правова природа таких договорів фактично не вивчена, схиляючись в сторону адміністративних процедур, які, однак, на нашу думку, опосередковують діяльність по власне митним процедурам, а врегулювання питання правової природи підстав володіння товаром, вчинення дій щодо нього залишається поза увагою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання правової природи митної брокерської діяльності неодноразово ставали предметом наукових розвідок вченими з різних галузей права (Т. Бабченко, І. Бондаренко, Д. Біленець, В. Діанова, Е. Гвардзинська, І. Єрмілова, О. Козирін, О. Коробкова, М. Кротов, С. Мотуренко, М. Попова, Д. Приймаченко, І. Світлак, В. Христова, тощо). Проте на сьогодні залишають невирішеними питання цивільно-правової природи договорів про надання митних брокерських послуг в Україні.

Метою статті є визначення особливостей цивільно-правової природи договорів про надання митних брокерських послуг в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності постійно мають справу з оформленням документів при перевезенні товарів або транспорту через митний кордон. Таке митне оформлення включає в себе реєстрацію, перевірку документів на вантаж, який перетинає кордон, валютний контроль, оплату митних платежів та перевірку правильності заповнення митної документації. Такий митний кордон подекуди може тривати більше доби, а в окремих випадках, коли мова йде про перевезення збірних вантажів, для цього може знадобитися додаткове оформлення митних документів. У зв'язку із цим більшість компаній, що стикаються із необхідністю проходження митного контролю товарами, звертаються за послугами до професіоналів, які мають достатній досвід в цих справах. Митний брокер за наявності достатньої кваліфікації може здійснити усі необхідні дії швидко, надати відповідні консультації для спрощення таких процедур, в тому числі, що стосується оподаткування. По суті митний

брокер стає офіційним представником суб'єкта господарювання (власника або володільця вантажу), що проходить митний контроль. На нього покладаються обов'язки поручителя перед митними органами щодо оплати платежів за проведення митної процедури. Разом із тим митний брокер бере на себе зобов'язання зберігати комерційну та банківську таємницю, не поширювати іншу інформацію, що стає йому відомою у зв'язку із оформленням митної документації, що демонструє комплексність тих митних послуг, які надає митний брокер суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності.

Звертаючи до теорії, необхідно відзначити динаміку у тлумаченні поняття митних послуг серед науковців. Так, до прикладу, І. О. Бондаренко вказує, що митні послуги є передбаченою законом діяльністю митних органів, спеціалізованих митних установ та організацій, а також суб'єктів підприємницької діяльності, яка здійснюється за ініціативою фізичних та юридичних осіб, і спрямована на здійснення прав, свобод та законних інтересів у галузі митної діяльності [1, с. 49]. На думку І. І. Світлак, використовувати термін «митні послуги» для позначення послуги у сфері управління митною справою, а також в контексті визначення, запропонованого І. О. Бондаренко, не є доцільним, зважаючи на те, що митними визнаються як послуги митних органів, так і послуги з професійного митного посередництва, тобто мова йде про підприємницьку діяльність митних брокерів [2, с. 112]. Як зазначає І. С. Єрмілова, митною послугою є специфічний вид діяльності у межах здійснення зовнішньоекономічних операцій. Автор митними визнає послуги не лише державні послуги, а і як особливий вид діяльності при здійсненні зовнішньоекономічних операцій організаціями митної сфери [3, с. 5].

В свою чергу В. Ю. Діанова, розглядаючи поняття митної послуги, говорить про широкий сенс цього терміну, де мова має йти про суспільно-економічне благо у формі митної діяльності (митне регулювання та контроль), та вузький сенс, де такою послугою визнається послідовність дій, які реалізуються спеціальними митними інструментами з метою підвищення споживчої корисності сфери зовнішньоекономічної діяльності для держави та учасників зовнішньоторговельної діяльності [4, с. 149].

Доцільність широко та вузького розуміння досліджуваного виду послуг підтримує О.М. Коробкова, яка вказує, що у широкому розумінні митну послугу необхідно розглядати як економічний продукт, який виникає у процесі виконання митних формальностей; відповідно у вузькому – як сприяння суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності у здійсненні зовнішньоторговельних операцій суб'єктами господарювання в митній сфері та органами ДФС [5, с. 217].

Вказані позиції, на нашу думку, демонструють як економічний, так і правовий підхід до досліджуваної категорії, однак не акцентують своєї уваги на цивільно-правовій природі митних послуг. Тому варто говорити, що вузький сенс досліджуваного поняття має містити власне специфіку митної послуги як договірних відносин, що виникають між митними посередниками та учасниками власниками (володільцями) товару, що перетинає кордон.

Звертаючись до визначення поняття митного брокера, необхідно зазначити, що така категорія окреслена в Митному кодексі ЄС, де вказується, що митним брокером є будь-яка особа, яка взаємодіє з митницею, наділена правом призначити для такої взаємодії свого представника [6]. Митним кодексом ЄС гарантовано уніфікованість митних процедур в усіх кран-членів ЄС, а також встановлено, що будь-яка особа (фізична та юридична, або організаційна одиниця без статусу юридичної особи) може набувати статусу посередника в митній сфері (в тому числі, митного брокера). В межах послуг митного брокера може мати місце як пряме, так і опосередковане представництво, де прямим є представництво, коли брокер діє від імені і за дорученням довірителя, а непрямым – коли дії відбуваються від свого імені, але за дорученням довірителя [7, с. 191].

Національне правове регулювання митної брокерської діяльності встановлено Главою 59 «Митна брокерська діяльність» Митного кодексу України [8], Наказом Міністерства фінансів України «Про діяльність митних брокерів» [9]. За змістом вказаних актів митним брокером є підприємство, яке надає послуги з декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України (ст. 416 МК України). Однак вказані акти визначають специфіку адміністративно-правового регулювання митної брокерської діяльності, вказуючи на основні повноваження митних брокерів, особливості легалізації їх правового статусу та підстав припинення їх діяльності.

На підставі аналізу поняття митного брокера, умов включення в реєстр і видових специфікацій його діяльності варто визначити такі основні права і обов'язки:

1) основні статутні права митного брокера (право вибору організаційно-правової форми; право визначення розміру статутного капіталу; право на унікальне (фірмове) найменування; право на отримання прибутку від надання митних посередницьких послуг; право вибору територіального масштабу своєї діяльності; право обмеження своєї діяльності певними групами товарів, що переміщуються через митний кордон;

2) основні статутні обов'язки митного брокера: суворе дотримання дозволеним видам організаційно-правової форми юридичної особи; дотримання порядку управління організацією; отримання дозволу на здійснення діяльності та включення до Реєстру митних брокерів; постійна підтримка встановлених законодавством умов включення до реєстру.

Вказані права та обов'язки митного брокера обумовлені його основним призначенням здійснювати від імені та за дорученням декларанта або інших заінтересованих осіб (власників чи володільців товару)

митні операції. Таке призначення зумовлює його посередницьке положення між декларантом або іншою заінтересованою особою, з одного боку, і митними органами, з іншого. Функціональна діяльність митного брокера, з одного боку, протікає в публічно-правовій сфері, що відбивається на його правах і обов'язках, у тому числі на тих, які засновані на цивільно-правових відносинах, оскільки відносини митного брокера з декларантом або іншою заінтересованою особою будуються на договірній підставі. Саме завдяки договірним засадам, як певному юридичному факту, митний брокер стає суб'єктом конкретних митних правовідносин.

Цивільно-правові договори, якими опосередковується діяльність митних брокерів, є непоіменованими договорами. Неоднотайними є наукові позиції з цього питання. Так, до прикладу, О. Козирін та М. Кузьмінов визначають такі договори самостійними, вказуючи його як договір митного брокера з акредитуючою особою або договір на митне оформлення товарів і транспортних засобів [10; 11]. На думку М. Антипова, Л. Гризунова та О.В. Хадієва, відносини митного брокера і декларанта опосередковуються договором доручення [11, с. 50], Т. Бабченко та І. Чучкової – договором комісії [13, с. 111], М. Попової – агентським договором [14, с. 11]. О. Гуєв вказує на можливість подвійної природу досліджуваних відносин – на базі договору доручення або агентського договору [15, с. 254].

На думку С. Мотуренка, така неоднозначність наукових позицій щодо правової природи цивільно-правового договору, який опосередковує відносини між митним брокером і декларантом, пояснюється відносною новизною інституту митного брокера та, отже, укладених ним договорів, а також схожістю опосередкованої моделі поведінки з окремими цивільно-правовими договорами, зокрема, з договором доручення. Автор демонструє це тим, що митний брокер, так само як і повірений, вчиняє в межах договору, певні юридичні дії від імені і за рахунок довірителя (декларанта), однак, здійснюючи це в межах митних операцій [16, с. 70].

Якщо порівнювати вчинювані митним брокером дії з договором доручення, варто підтримати позицію М. Кротова, який вказує, що предметом договору доручення є юридичні дії, тобто такі, що не зводяться до дій правочинного типу, які викликають ті чи інші правові наслідки. У той час, як М. Брагінський і В. Витрянський, навпаки, під «юридичними діями», в контексті договору доручення, мають на увазі, перш за все, операції, що здійснюються представником від імені довірителя. Дії правочинного типу характерні для цивільно-правових відносин, в той час як митний брокер здійснює митні операції – передбачені відповідним законодавством дії з товарами, що переміщуються через митний кордон, які характеризуються публічно-правовою складовою [17, с. 275].

Як зазначає С. Мотуренко, договірний характер відносин митного брокера з декларантом сам по собі ще не передбачає їх однозначного приватно-правового спрямування, а тому, не доцільно ототожнювати митні операції з правочинами. Результатом представництва митного брокера стають не цивільні права і обов'язки, що виникають у останнього або у особи, яку він представляє, а, перш за все, публічні права і обов'язки обох цих суб'єктів. Автор також вказує, що незважаючи на деяку схожість з цивільно-правовим договором доручення, договір митного брокера з декларантом має свої характерні риси. Перш за все, такий договір є публічним, в той час як договір доручення – фідучіарні. Митне законодавство не передбачає обов'язку декларанта видати митному брокеру доручення, подібно до обов'язків довірителя в межах цивільно-правового договору доручення. На відміну від цивільно-правового договору доручення, не всі права і обов'язки, як результат дій митного брокера, переходять на декларанта. Наприклад, митний брокер, який декларує товари, не може бути звільнений від обов'язку сплачувати митні збори і податки, якщо це передбачає відповідний митний режим; договором з декларантом не може бути обмежена відповідальність митного брокера перед митними органами за сплату митних зборів, податків. Митний брокер за домовленістю сторін може бути наділений правами, що не є характерними для сторони договору доручення (виступати поручителем перед митними органами за виконання зобов'язання зі сплати митних платежів). Аналогічна умова може бути визначена в межах цивільно-правового договору комісії, що допускає прийняття комісіонером на себе поруки за виконання угоди третьою особою (делькредере) [16, с. 71].

На думку А. Гуєва, М. Попової, договір митного брокера з декларантом схожий із агентським договором, оскільки він поєднує в собі характерні риси договорів доручення і комісії [14, с. 15]. У той же час, на відміну від цивільно-правового агентського договору, договір, який опосередковує послуги митного брокера є публічним договором, не передбачає перехід всіх прав і обов'язків на принципала, виключається можливість укладання субагентського договору. На думку С. Мотуренка, закон не передбачає чітких підстав і наслідків розірвання такого договору. Автор вважає, що специфіка правового статусу митного брокера проявляється в органічному поєднанні договірних і адміністративних засад в його діяльності. Перевага однієї із вказаних засад спотворить загальну картину, що може призвести до помилок в правозастосовчій практиці [16, с. 72].

Ми не можемо однозначно погодитись із позицією автора, оскільки, що, на нашу думку, вказуючи на публічний характер таких договорів, автор дещо підмінює термінологію. Як нам видається, автор вірно зазначаючи подвійність засад діяльності митного брокера, не враховує, що така ознака є власне визначальною і спеціальною для правового статусу митного брокера і не може бути знівельована лише на підставі того, що в межах митного законодавства не встановлено специфіку змісту договорів, що укладаються між митним брокером та декларантом. Справді, обумовлена імперативними нормами митного

законодавства діяльність митного брокера в певній мірі (але не в повному обсязі) похідна від його договору з декларантом, а відповідно такі договірні відносини походять із приватно-правових і мають бути засновані на свободі укладення договору.

Серед іншого митний брокер, який бере участь в митному оформленні, надаючи відповідні послуги декларанту, має право здійснювати дії з попереднього декларування товарів, здійснювати декларування товарів, виконувати операції по завершенню дії митного режиму, а також проводити інші дії, передбачені законом. Непоодинокими є випадки, коли необхідно транспортувати товар від місця його прибуття на митну територію до митного органу, в якому буде здійснюватися його митне оформлення. Така процедура є внутрішнім митним транзитом і допускається лише з письмового дозволу митного органу, в регіоні діяльності якого починається перевезення зазначеного товару. Такий дозвіл має право отримати митний брокер, який при цьому бере на себе обов'язки і відповідальність експедитора, в тому числі прийняття товарів на зберігання, забезпечення недопущення здійснення операцій, що змінюють стан товарів, що тягнуть за собою порушення їх упаковки, користування і розпорядження ними до моменту, коли митний орган не засвідчить доставку товарів у встановлене місце. Вказане також демонструє цивільно-правовий характер відносин між митним брокером і декларантом щодо його товару та послуг, які надаються брокером.

Висновки. Вказане дає підстави стверджувати, що те, що договірна конструкція відносин між митним брокером та декларантом не має поіменованого аналогу та заснована на публічних відносинах із митних процедур, не означає, що такі відносини є публічними і не можуть опосередковуватись приватно-правовими конструкціями. На нашу думку, мова має йти про специфічну конструкцію цивільно-правового договору, що регулює цивільні відносини між декларантом та митним брокером в сфері надання послуг з проходження митних процедур. А власне діяльність митного брокера на підставі такого приватно-правового договору буде мати ознаки публічно-правових відносин із відповідними митними органами і на підставі спеціального законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бондаренко І. О. Посередництво у сфері митних відносин: чинне й перспективне законодавство. *Митна справа*. 2005. № 2. С. 49-53.
2. Світлак І. До питання про послуги в сфері управління митною справою України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*: зб. наук. праць. Харків, 2006. Вип. 32. С. 110-115.
3. Ермилов И. С. Повышение качества таможенных услуг : автореф. дис. ... канд. эконом. наук : 08.00.05. Саратов, 2011. 25 с.
4. Дианова В. Ю., Макрусев В.В. Маркетинг таможенных услуг. Москва: РИО РТА, 2005. 298 с.
5. Коробкова О.М. Сутність та класифікація митних послуг. *Інноваційна економіка*. 2016. №1 (61). С. 214-219.
6. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 від 9 жовтня 2013 року про встановлення Митного кодексу Союзу. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_009-13#Text
7. Петрушко С.В. Умови здійснення діяльності митним брокером: порівняльно-правовий аспект. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2020. Том 2, № 12. С. 190-195.
8. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012, № 44-45, № 46-47, № 48, Ст. 552.
9. Про діяльність митних брокерів : наказ Міністерства фінансів України від 04.08.2015 № 693. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1036-15>
10. Козырин А.Н. Нотариат в таможенном деле : договор брокера с представляемым лицом. *Нотариальный вестник*. 1998. № 8. С.84-86.
11. Кузьминов Н.Н. Справочник таможенного брокера. Пособие для начинающих. М., 2001. 448 с.
12. Хадыева О.В. Посреднические операции. М., 2001. 152 с.
13. Бабченко Т.Н., Чучкова И.В. Учет посреднических операций: торговля, услуги, туризм, перевозки, таможенные брокеры. М., 2000. 236 с.
14. Попова М.Е. Гражданско-правовые аспекты современного таможенного законодательства : автореф. дисс. ... канд.юрид.наук. М., 1999. 23 с.
15. Гуев А.Н. Постатейный комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации. М., 2004. 384 с.
16. Мотуренко С.М. Правовое положение таможенных посредников : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Москва, 2005. 169 с.
17. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Кн.3: Договоры о выполнении работ и оказании услуг. М., 2002. 598 с.

REFERENCES:

1. Bondarenko, I. O. (2005) Poserednytstvo u sferi mytnykh vidnosyn: chynne y perspektyvne zakonodavstvo [Mediation in the field of customs relations: current and future legislation]. *Mytna sprava*, 2, P. 49-53. [in Ukrainian].
2. Svitlak, I. (2006) Do pytannia pro posluhy v sferi upravlinnia mytnoiu spravoiu Ukrainy [On the issue of

services in the field of customs management of Ukraine]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, 32, 110-115 [in Ukrainian].

3. Ermilov, I. S. (2011) Povyishenie kachestva tamozhennykh uslug [Improving the quality of customs services]. Extended abstract of candidate's thesis. Saratov [in Russian]

4. Dianova, V. Yu., & Makrusev, V.V. (2005) Marketing tamozhennykh uslug [Marketing of customs services]. Moskva, RIO RTA [in Russian]

5. Korobkova, O.M. (2016). Sutnist ta klasyfikatsiia mytnykh posluh [The essence of the classification of my services / Innovation of the economy]. *Innovatsiina ekonomika*, 1 (61), 214-219. [in Ukrainian]

6. Rehlament Yevropeyskoho Parlamentu i Rady (EU) № 952/2013 pro vstanovlennya Mytnoho kodeksu Soyuzu. [Regulation of the European Parliament and for the sake of (EU) № 952/2013 about the introduction of the Mitny Code to the Union.]. (2013). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_009-13#Text [in Ukrainian]

7. Petrushko, S.V. (2020) Umovy zdiisnennia diialnosti mytnym brokerom : porivnialno-pravovyi aspekt [Mind the goodness of your business with a broker: the legal aspect]. *Visnyk studentskoho naukovohto tovarystva DonNU imeni Vasylia Stusa*, 12, 190-195 [in Ukrainian]

8. Mytnyi kodeks Ukrainy. [Customs Code of Ukraine]. (2012, March 13). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 44-48, 552. [in Ukrainian]

9. Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy Pro diialnist mytnykh brokeriv. [Order of the Ministry of Finance About the activity of mitnyh brokers]. (2015). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1036-15> [in Ukrainian]

10. Kozyrin, A. N. (1998). Notariat v tamozhennom dele : dogovor brokera s predstavlyaemyim litsom [Notaries in customs: broker's agreement with the person represented]. *Notarialnyi vestnik*, 8, 84-86 [in Russian]

11. Kuzminov, H.H. (2001). Spravochnik tamozhennogo brokera [Directory of a customs broker]. Moskva [in Russian]

12. Hadyieva, O.V. (2001) Posrednicheskie operatsii [Intermediary operations]. Moskva [in Russian]

13. Babchenko, T.N., & Chuchkova, I.V. (2000). Uchet posrednicheskikh operatsiy: tovgovlya, uslugi, turizm, perevozki, tamozhennyye brokeryi [Accounting for intermediary operations: trade, services, tourism, transportation, customs brokers]. Moskva [in Russian]

14. Popova, M.E. (1999). Grazhdansko-pravovyye aspektyi sovremennogo tamozhennogo zakonodatelstva [Civil law aspects of modern customs legislation]. Extended abstract of candidate's thesis. Moskva [in Russian]

15. Guev, A.N. (2004) Postateyniy kommentariy k Tamozhennomu kodeksu Rossiyskoy Federatsii [Article-by-article commentary to the Customs Code of the Russian Federation]. Moskva [in Russian]

16. Moturenko, S.M. (2005). Pravovoe polozhenie tamozhennykh posrednikov [Legal status of customs intermediaries]. Candidate's thesis. Moskva, 169 p. [in Russian]

17. Braginskiy, M.I., & Vitryanskiy, V.V. (2002). Dogovornoe pravo [Contract law]. Kn.Z: Dogovoryi o vyipolnenii rabot i okazanii uslug. Moskva [in Russian]

Стаття надійшла до редакції: 24.10.2020